

ՄԱՅԻՍ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաբաղադրեցիք դիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Маяк“

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՐԹԻՒՆ

Ս. Էջմիածնի ճեմարանը.— Երբ ին տե-
սու թիւնն Նամակ Մօսկվայից: Նամակ Բու-
թայից: Ներքին լուրեր: Արտաքին տե-
սու թիւն: Հայաստանից: Ռուսիայում: Սա-
նու թիւն: Ցայտարարութիւններ: Տեղեկա-
ցոյց: Բանասիրական: Արեւելի լուրեր:

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՃԵՄԱՐԱՆԸ

II

Հայ հասարակութիւնը սպա-
սում էր, որ այս տարի Էջմիա-
ծնի ճեմարանի աշակերտներից
մի քանիսը ուղղակի պաշտօններ
կընդունեն և կը սկսեն գործել
միւսները կերթան կատարելա-
գործվելու:

Յանկարծ Էջմիածնից լուր ենք
ստանում, որ ճեմարանի 5-դ
դասատան աշակերտները ծեծել
են Ղեպիճեանին, թիւրքիայից
եկած բաղդադիւնցի ուսուցիչներից
մէկին, յետոյ մեզ հաղորդում են,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՐԻՒՆԻ ՇՈՒՐԱԸ

15-ին յունիսի 1860 ամի Գ.... ից դուրս եկած
կառքը դէպի մեր վաճառականական հրապա-
րակը մի ժամով սովորականից ուշ եկաւ: Նա
կանգնեց «Անադայ Արաբայ» հրապարակի առաջ:
Կառքապանը վայր գցեց ձիաների վրա սանձերը և
իջաւ նստողների համար դռները բաց անելու:
Մինչև այժմ կառքը երբէք չէր ուշացած, այդ
պատճառով էլ տեղացի բնակիչները մեծ հե-
տաքրքրութեամբ հաւաքվեցին եկողների շուրջը:

— Էյ, քնատեր, (այսպէս էին անուանում կա-
ռքապանին), կանչեց հրապարակի ակոսապետը,
սկսելով տեղաւորել ձիաները.— երեւի գինեո-
ւերում օգին քիչ քաղցր է թւացել:

— Այդ բո անպիտան պահիր ուրիշ անգամի,
պատասխանեց կառքապանը, այժմ գործը անդի-
սան է, «Կապույտ Աքաղաղում», որտեղ մնացի
ձիաներին կերակրելու համար, գտնաւ խոհա-
նոցի սեղանի վրա լիւրօտային չնափորում
խրված դանակով:.. այսպիսի դէպքում ակոսայ
ուշանում են:.. այսպիսի բաներ միշտ չեն պո-
տահում ճանապարհին,

Մարդիկ երկուդից և անից սարսափեցին և երբ
«Կապույտ Աքաղաղ» տէրը գունաթափ և գող-
գողուն դուրս եկաւ կառքից, նրան չըջապա-
տեցին ամեն կողմից, թափեցին գլխին հարցում-
ներ և նա ապառիկ միայն քննիչի տան մօտ,
ուր գնում էր իր ցուցմունքները տալու համար:

Ամեն կողմից ուղարկեցին քննիչներ, մտոե-
ցին շատ թղթեր.— համարեն մի ամբողջ տարի
տեղեկ հետազոտութիւնը.— ոչ մի բան չը գտնու-
եկաւ այս ամենից: Այսպէս էլ յանցաւորին չը
գտան:

Երբ Լիւրօտա կանխում էր հաւատացել
կամենում էր մի հաւատաք, բայց եւ շատ ու-
շատ անգամ արտասովեւ եմ նրա համար: Ո՛րքան

որ գործը քննելու համար հոգեւո-
րականներից և աշխարհականնե-
րից կազմած մասնաժողով է նը-
շանակված, որ մասնաժողովը վը-
ճուել է արձակել Ղեպիճեանին
անբարոյականութեան հա-
մար: Յետոյ լուր ենք ստանում,
որ 5-դ դասատան մօտ 20 աշա-
կերտներ նոյնպէս արձակված են:

Եւս բոլոր լուրերը մենք տպե-
ցինք և զրանցից ոչ մէկը չը հեր-
բեցին:

Ո՛րտեղ են մեզ խոստացած
ուսուցիչները և հոգեւորականները,
որոնց պատրաստելու համար մենք
փող ենք վճարել: Ի՞նչ արին մեր
երեխաների հետ այս քանի տա-
րիների ընթացքում: Ի՞նչ սովորե-
ցրին: Ի՞նչպիսի կրթութիւն ստին
մեր որդիներանցը, որոնց տեսու-
թիւնից մենք, զանազան մանկա-
վարժական պատճառներով, մի
քանի տարի շարունակ զրկված
էինք մինչև անգամ ամառային

պատուական, որքան քաղցրաբարոյ աղջիկ ու
նրբան արիւնքաւ ու աշխատասէր աղախին էր:
Գիշերը ամառի 14-ի և 15-ի եւ վերադառնում
էի Գ.... ից, ուր ուղարկեց ինձ գործով իմ նո-
տարը: Ժամի 11-ն էր երբ անցնում էի «Կա-
պույտ Աքաղաղ» մօտով:

Գիշերը սաստիկ մութն էր. պատուհանների
փեղկերից երևում էին լայիկ նշոյներ: Այս ինձ
զարմացրեց, որովհետև սովորաբար այս ժամե-
րում «Կապույտ Աքաղաղ» հրապարակը խոր քուն
է մտած լինում: Եւ մտածում էի Լիւրօտայի վրա
— և մտածում էի շատ ուրախութեամբ: «Երեւի
առաջի ինքս ինձ, նա քնած չէ, սպասում է
որ և է ուշացած հրաւր գնալուն:.. կը մտնեմ,
մի բաժակ դարեւուր կը խմեմ և մի անգամ էլ
կը համբուրեմ—այս բոլորը երկար չի տեւի, իս-
կոյն դուրս կը գամ:..»

Ի սրտեղ կրաբաց էր. եւ մտայ:
Ի հարկէ հարկաւորութիւն չը կայ, որ ասեմ
թէ հրապարակի ճակատի, ֆատաղի վրա են գը-
տնվում խոհանոցը ու սեղանատունը: Միւս
բոլոր սենեակները նայում են բակի կողմը: Ձեռ
անկապակած հասցրած են լուսանկարական պատ-
ճէնները այս տան բոլոր կողմերի: Պատուական
գլուխ է լուսանկարութիւնը:

Վառարարի մօտ, դուրս սեղանի վրա հան-
գատացրած, քնել էր Լիւրօտան: Նրա խաչա-
ձև դարոված ձեռքերը, յետ ծալած թեքանոց-
ներով կարծես արթնելու համար կազմում էին
մի վարդեայ եռանկյունի: Նրա վրը մերկ էր:
Բարձր ամրացրած շինեօնը տալիս էր վրազօր
ընդարձակութիւն փափուկ ծոծրակի վրա ցրված
հարուստ մազերին: Սեղանը տեղաւորված էր
մինչև առաստաղը հասնող և ճրագի աղօտ լու-
սով զարդարվող սենի մօտ: Մարած բոցը կար-
ծես աշխատում էր որքան կարելի է չընդ ներ-
կայացնել քնած աղջկայ մարմնի բոլոր պատուա-
կան յատկութիւնները, իսկ միւս իրերի— բաժակ-
ների, կաթնաների— վրայով նա անցնում էր
ամենամանրագիւծ ձեռք, գցելով աննշան և նուազ
կայծեր, այստեղ և այնտեղ:

Լիւրօտան միայն էր: Մօտեցայ վառարանին և
զարմանալով մէջքս կրակին սկսեցի հիացմամբ
նայել իմ առաջ քնած ողորմելի ու գեղեցիկ

արձակուրդների ազատ ժամանակ-
ները:

Եւս բոլոր հարցերը պատաս-
խանի են կարօտ և եթէ այդ
հարցերը ուղղակի և որոշ կերպով
չեն դրվում, դրա պատճառը ներ-
կայ անորոշ լարված դրութիւնն է:

Եկամայ մտածում ենք հետե-
ւեալը, մեր երեխաներին լաւ թէ
վատ ուսում տուինք ազգային դը-
պրոցներում, ծխական և հոգեւոր
դպրոցների նստարաններից նրանց
ուղարկեցինք ճեմարանը, որտեղ
նորա այդ հիմնարկութեան ու-
սումական վարչութեան իշխա-
նութեան տակ էին: Ոչ մի ազ-
գեցութիւն, ոչ մի խօսք արտա-
քին աշխարհից առանց ուսուցիչ-
ների գիտութեան չէին կարող ան-
ցնել ճեմարանի պատերից: Վա-
ղարչապետի մայրերը իրանց ե-
րեխաներին, որոնք ճեմարան էին
սոված, վանդակների անցքերից
էին համբուրում: Ի՞նչպէս պատա-

արարածի վրա: Անհեղձ միջի լուրթիւնը խան-
գարվում էր աղջկայ յաճախակի և հաւատարմ շնչա-
նութեամբ:

Այս միջոցին իմ ուղեւոր եղած բոլոր մըտ-
քերը այնպէս օտարոտի էին, որ արդարեւ չը
գիտեմ ինչպէս բացատրեմ ձեռք: Որպէս զի դուք
ինձ հասկանալիք այնպէս ինչպէս հարկն է
հարկաւոր է այս բոլորում ձեռք դարձնել նոյն-
պիսի խելագարներ, ինչպէս էի եւ այն ժամա-
նակ:

Նայելով այն գեղեցիկ, ինձանից երկու քայլ
հեռու անկողնով քնած աղջկան, ու զգալով որ
բացի ինձանից ոչ ոք չը կայ սենեակում նրա
հետ, ամենից առաջ մտածեցի համբոյնների մա-
սին: Մինչև անգամ կռացայ որ կայնեմ չրժու-
քներս նրա մարմանի վրա, որին իր տէրը
կարծես յանձնել էր իմ լիազօր իշխանութեանը,
բայց կիսաճանապարհին կանգնեցի և առաջի
ինձ. «Այսպիսի համբոյն ստանալը չարժէ, հար-
կաւոր է նրան զարթեցնել» սկսեցի նայել այս
հրապարակ ծոծրակին ու իմ երևակայութիւնս
չարժիկ, ինձ թուում էր որ Լիւրօտայի վրա վրա
տեսնում եմ երկու ժպտող ու անդադար շար-
ժիղ-համբոյններ խոստացող չրժուքներ: «Այդ
անկարելի է» ասացի ինքս ինձ և նորից թեք-
վեցի: Բայց այն ինչոր տեսայ եւ այժմ հոսե-
ցրեց ինձանից սառն քրտնեղ, և եթէ նոյնը
պատահէր ձեռք ձեռք աչքերը կը սեռնային: Շը-
թուքները կիսաբաց էին, սպիտակ առամներ
տեղ ինձ երեւեց արեւն, որ կարծես թէ դուրս
էր գալիս վերքից: յետոյ այս վերքի երկու կող-
մից հոսում էին երկու բարակ արեւնի առուակ-
ներ, սրանցից շուտով գոյացան լճակներ սպի-
տակ սփռողի վրա, որի ծիրանի մակերեսով
վրա որոշվում էր Լիւրօտայի սիրտը: Եւ հե-
տգնեց լճակներում էի: Վերքը ժպտում էր. նա
ինձ համբոյններ էր ուղարկում:

Տեսէք թէ ինչպէս էր ճակատիս գրոշմած
աւազակ լինելը: Այդ իսկ բոլորում եւ նկատեցի
սեղանի վրա, ողորմելի աղջկայ մօտ, խոհանոցի
երկար, սրած դանակ... Պատրաստ եմ երգվել,
որ երբ մտայ, այդտեղ դանակ չը կար... սկսեի
վրա ամրացրած ճրագը գցում էր այս զանակի
բերանի վրա մի առանձին չոլ և յատուկ նրան

չեց, որ այդ երեխաները, որոնք
միմիայն իրանց ուսուցիչների ազ-
գեցութեան էին ենթարկված, յան-
կարծ խռովարարներ հանդիսու-
ցան, ծեծեցին իրանց ուսուցչին:

Կամ գուցէ համբերութիւնը
այլ ևս չէր կարող սահմաններ ու-
նենալ, գուցէ աշակերտները իրա-
ւունք ունէին մինչև այդ աստիճան
անբաւական լինել իրանց ուսու-
ցիչների մէկից, ուրեմն ի՞նչի չը
պատժեցինք միայն մեղաւորներին
և չարդարացրին իրանց իրա-
ւունքները պաշտպանող անմեղնե-
րին:

Մեր նամակագիրներից մէկը
պատմեց մեզ, որ նա պատահեց
ճեմարանի չորրորդ դասատան մի
սոված քանդակագործի աշակերտի, որ
նրան պատմեց թէ ճեմարանում
միայն իր գիտեցածը կրկնում են, որ
չորրորդ դասատանը թւաբանու-
թիւնից դեռ այնքան չեն կրկնել,
ինչքան որ սովորել են Եւս քան-

լուսաւորելով կարծես հրաւիրում էր ինձ... եւ
կամեցայ փախչել, բայց չը կարողացայ: Շո-
կեցի աչքերս և սրանով էլ չը դադարեցի պար-
զօրէն տեսնելուց այն ինչ որ մինչև այժմ յայտ-
նապէս էի տեսնում: Կուք մի զարմանաք, այն,
ինչ տեսնում էի, աչքիս առաջին չէր, այլ իմ
ներսում:

Առանց մի նախամտածած մտքի վերցրի դա-
նակը: Միայն Աստուծուն է յայտնի թէ որքան քիչ
չարութիւն էի կամենում այն խելոյ աղջկանը,
բայց մի և նոյն ժամանակ բարձրացրի ձեռքս:

Այս միջոցին փայլուն կայծ լուսաւորեց ծրա-
տող վերքը, որը շարունակում էր ուղարկել ինձ
համբոյններ, Եւ հարաւածեցի: Ինչու. ո՞վ գիտէ
ինչու: Ողորմելու շնչափողից դուրս թուա զար-
հուրելի խռոց, որը դեռ մինչև այժմ լուսւ եմ
ամեն գիշեր: Նա մեկնեց ձեռքերը, բայց որով
հետեւ վախում էի որ նա չը վեր կենայ, իրեցի
զանակը նորից բոլոր ուժովս: Եթէ այս բոլորէս
վեր կենար Լիւրօտան եւ իսկոյն կը մեռնէի
տեղումս: Բայց նա բնականաբար խռոցից ու-
յետոյ չը շարժեց:

Եւ վառեցի փախչել: Ամեն տեղ կարծեմ հեղա-
է գտնել դռները, որ ընդամենը երկու քայլ հե-
ռու են ձեզանից, որ դուք տեսնում էք յայտ-
նապէս, հեղա է բացանալ և դուրս գալ ձեռք
վրա սարսափ գցող սենեակից: Բայց մի և նոյն
ժամանակ եւ այնպէս սաստիկ մոլորված էի,
արեւն այնպէս թափվեց աչքերումս, որ երկար
միջոց չօգտւում էի մինչև որ ձեռքս դիպաւ
նիզին: Սառն երկաթի չօգտւելը ինձ սաս-
տիկ սարսափեցրեց: Ինձ թուում էր, թէ դանակի
սուր բերանը մտնում էր ձեռքս ափը և կտրա-
ւում ողջ մարմինս:

Բայց թամ օգից չուտով նորից ուշքի եկայ:
Մի ժամից յետոյ եւ արդէն իմ սենեակում էի,
չը պատահելով ճանապարհին ոչ մի կենդանի
հոգուն, և փախկեցի սենեակումս: Այս գիշեր լու-
սաբացին եւ չը մօտեցայ լուսամուտին տեսնե-
լու, թէ ինչ են անում սպանդանոցում:

Նոյն տարվայ հոկտեմբերի 19-ին մեծ ճանա-
պարհի խրամում, ագարակից երկու հարիւր քայլ
հեռաւորութեամբ գտան մի ուրիշ սպանված:

(Կը չարուհաւկի)

թիւը ճեմարանին ընծայել է 700 ռ. իսկ գիւղի աղքատներին 300 ռ. Նամակագիրը խոստանում է Շահի ընդունելութեան մանրամասները գրելու քաղաքական վերջին քայլը:

ԵՐԵՎԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Պարսից Շահի գալու օրը նորին մեծութեան սվխտայի անդամների կառքի տակ ընկաւ մի թուրք գիւղացի և ծանր վիրաւորվեց: Մի քանի ժամից յետոյ վիրաւորվածը մեռաւ»:

ԵՐԵՎԱՆԻՑ հաղորդում են, որ այնտեղ լուր է տարածվել իբր թէ պ. Բէգ-Նազարեանին հրաւիրում են ընդունել ճեմարանի տեսչի օգնականի պաշտօնը: Նամակագիրը խորհուրդ է տալի հոգարարներին անպատճառ պ. Բէգ-Նազարեանին պահել երեսնամյա Գուգէ ինքը պ. Բէգ-Նազարեանին էլ չի ընդունի այդ նոր պաշտօնը, որովհետեւ նա էլ միաժամ ճեմարանում չէ կարող ազատ գործել նրա չինածը միւսները կը քանդեն:

Օրերումս մի պարոն, որ երկար տարիներ պըտրտել է Ռուսաստանի զանազան հայաբնակ զաւաքներ, պատմեց մեզ մի շատ ուրախալի լուր: Պարոնը ասում է, որ մի քանի տարի սրանից առաջ նա ընտանիքներից արտաքսված էր իրանց մայրենի լեզուն, այժմ ընտանիքները մեծ մասամբ հայերէն են խօսում: Շատ քիչ ընտանիք կը գտնէք, աւելացրեց պարոնը, որ իր տանը հայոց լեզուի ուսուցիչ չուէնար: Հայ օրիորդները և տիկիները, որոնք առաջ ոչ մի բառ հայերէն չը գիտէին, այժմ անհամբերութեամբ սպասում են ստանալ «Մշակի» համարները:

ԳԵՏԱՇԷՆ գիւղից մեզ գրում են որ այնտեղի հասարակութիւնը երկու կուսակցութիւնների է բաժանաւ: Այդ գիւղի ուսուցիչը օրերումս ծեծվել է: Լաւ միջոցների չեն դիմում մեր հայրենակիցները, Միթէ պէտք է ծեծել ամենքին, որոնցից անբաւական ենք:

ՔՈՒԹԱՍԻՍԻՑ մեզ հաղորդում են, որ վերջին ժամանակները այնտեղ անդադար անձրևներ են գալիս: Երբ եղանակը պարզվում է, սաստիկ չոր է լինում:

ՔՈՒԹԱՍԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Ներկայ մայիսի 14 ին նշանակված է Քութայի կալվածական բանկի հիմնադրւնների ընդհանուր ժողովը: Այդ ժողովի նպատակն է՝ տեսնել բանկի անդեալ ժամանակի գործունէութիւնը և նոր անդամներ ընտրել բանկի համար: Գաւառներից արդէն ազնուականներ են հաւաքվում ժողովին ներկայ գտնվելու համար: Նամակագիրը խոստանում է հաղորդել ժողովի մանրամասները:

Մեզ պատմում են, որ ԹԻՖԼԻՍԻ յետ ընկած փողոցների պանդոկներում ամբողջ գիշերը թուղթ են խաղում: Յայտնի արհեստագէտները ճանկում են միամիտներին և նրանց գրպանները մաքրում:

ԵՐԵՎԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Օրիորդաց ուսումնարանի տեսուչ հայր Միքայելը գտել է մի զարգացած վարժուհի, որ եկող ուսումնական տարվայ սկզբից կը փոխարինէ այժմեան վարժուհուն, որ իր պաշտօնի մէջ անդամար լինելու մասին մի քանի անգամ գրվել է «Մշակի» մէջ: Բայց այդ հայր տեսուչը հրաւիրել է մի օրինաւոր ուսուցիչ»:

Թէ որքան նոր վարժուհին զարգացած է, իսկ ուսուցիչը օրինաւոր թողնում ենք նամակագրի խոյնին, այս լուրը մեր սեփական նամակագիրը չէ հաղորդել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

«Полоса» լրագրի թղթակիցը հաղորդում է Եգինայից (Փղըր-Ասիայում) հետեւեալը: Փանի որ ես Սամսոն էի, չէրկենների բարբարոսութիւնները ինձ սարսափեցնում էին, այժմ Եգինա գտնվելով ես քամբարդութիւն ունեւմ քուրդերի բարբարոսութիւնների ակաշատես լինելու: Ինչպիսի էր և ինչ բարբարոսութիւններ կատարեց չէրկէն հաջի Իւ:

սուֆը (որի մահվան լուրը մի քանի ամիս առաջ յայտնեցին) Խանիազում, Սամսոնի շուրջ կայ գիւղերում և Ամասիայի ճանապարհի վրա, այդպէս են այժմ քուրդերը և այդպիսի բարբարոսութիւններ էլ կատարում են Օվաքիկա և Տէրսիմայ սարերում: Ազդեբէի հովիտներում, Կօրչէնի քարանձաւում, Կարա-Կիւղիւզայի անտառապատ գագաթների վրա և Խօստայի ժայռոտ գօտիներում: Քուրդերի արած բարբարոսութիւնները և սպանութիւնները մի առ մի թւել անկարելի է: Ար կարողանաք հասկացողութիւն կապել այս բարբարոսութիւնների մասին, կը յիշեմ նրանցից մի քանիսը:

Ներկայից Եգինա տեղափոխվելու ժամանակ, մենք ամեն րոպէ սպասում էինք որ քուրդերը մեզ վրա կը յարձակվին, մանաւանդ ԿարաԿիւղիւզում (որ Նիկոպօլից 11 ժամվայ ճանապարհ հեռու է) և Խօստայում (որ Եգինայից 6 ժամվայ ճանապարհ է): Աւելի անպահովութեան համար, մենք լաւ համարեցինք վերցնել մեզ հետ Կօթլից մէկ հարկուրակտ փոքրաթիւ պահապաններով և նրանց ուղեկցութեամբ անցանք Խօստայի ամենավտանգաւոր տեղը: Մեր երկիւղը աւելի սաստկացաւ մեր առաջնորդի պատմութիւնից, որը վերջին անգամ առաջնորդելով ճանապարհորդներին քուրդերի յարձակմունքին ենթարկվեցաւ: Նոքա վերադարձին նրան զրկեցին և ձեռքերում և խեցին 8400 ռուբլի չը հաշվելով, ճանապարհորդների փոքրիկ կորուստները: Մեր առաջնորդի պատմութիւնը Եգինայում, իրանք ճանապարհորդները հաստատեցին: Արդէն ԿարաԿիւղիւզ սարը անցնելով, մեզ պատահած ճանապարհորդներից լսեցինք քուրդերի այն յարձակմունքի մասին, որին ենթարկվեցան երեկ:

«Բաղդաւորապէս մենք Եգինա հասանք, առողջ և անվնաս Բայց մի քանի ժամանակ անցնելուց յետոյ, մի քանի հայ վաճառականներ Եգինայից Կ. Պօլս ուղևորվելով, Զօրչէնայի քարանձաւում կողոպտուեցան (Եգինայից մէկ ժամվայ տարածութեամբ): Ընդդիմադրողները քուրդերի զօհ դարձան, իսկ վերաւորվածները մի քանիսը, Եգինա վերադառնալով, շուտով մեռան: Այս կողմերում վաճառականութիւնը կանգնեց, որովհետեւ վաճառականները համարեա անդադար ենթարկվում են քուրդերի յարձակմունքներին, ապրանքները յափշտակվում են, և բաղդաւոր են նրանք, որոնք կաջողվել ազատել իրանց կեանքը:

«Օվաքիկայի քուրդերից մէկը բռնվելով Խարբերտ տարվեցաւ և բռնադատվեցաւ: Նրա ընկերները կամենալով վեճիսնել լինել, Օվաքիկում բռնում են Եգինայի մէկ Պօլս հայ վաճառականին, որը յաճախ աւելաբարկան գործերով գալիս էր այն կողմերը, և մի քանի ամիս բռնադատվում են նրան: Թշուառ վաճառականը վճռում է մի գիշեր փախչելով ազատվել, քուրդերը կրկին բռնում են նրան և սպանում են: Դեռ այդ ոչինչ, քուրդերը բռնադատվելով նրան, յայտնում են կառավարութեան, որ նա կազաւովի միայն այն ժամանակ երբ որ իրանց ընկերին կազաւեն, հակառակ դէպքում, թող նրան կորած համարեն:

«Փաղաքէից ինձ հաղորդում են հետեւեալ ցուպի անցքը: Պօզազական տեղում Ուվուրա գիւղում թիւրքերի խումբը գիշերով յարձակվեցաւ հայոց եկեղեցու վրա: Թիւրքերը կողոպտեցին պատուհանները, մտան տաճարի մէջ, բոլոր եկեղեցական զարդերը և ուրիշ թանկագին բաները կողոպտեցին, կապեցին և մահուան դուռը հասցրին եկեղեցական պահապանին և իրանց աւարով միասին անհետացան: Թեմական առաջնորդը այս տխուր դիպվածի առիթով պիմեց տեղական իշխանութեանը, բայց նրանք, ինչպէս միշտ, բոլորովին ուշադրութիւն չը դարձրին նրա յայտարարութեան վրա, այն ժամանակ նա Բ.

Դրանը դիմեց, և ինձ հաղորդում են, որ նա ևս ոչ մի կարգադրութիւն չարեց այս բանի վերաբերութեամբ: Այժմ եկեղեցին աւերակ է դարձած և փակված է և քրիստոնեաները այս մեծ տոներին զրկված կը լինեն եկեղեցուց:

«Ահա այսպէս է Փղըր Հայաստանի վեճակը: Բ. Դուռը գործելուն չունի պաշտպանելու նրանց քուրդերից, իսկ քրիստոնեաները զէնք չունեն: Ինչպէս կարող են քրիստոնեաները յուսալ հանգստութեան վրա այդպիսի անփոյթ և խեղճ կառավարութեան իշխանութեան տակ, որը, մանաւանդ, կրօնական ատելութիւն ունի դէպի նրանց:

«Միթէ Անգլիան ցանկանում է, որ արեւելեան քրիստոնեաները ջնջվեն և անհետանան երկրի երեսից: Միթէ նա նոյնպէս թշնամի է հայերին, որպէս վայրենի քուրդերը և արիւնարբու չէրկէները, բարբարոսների պաշտպան և օգնական հանդիսանալով: Անհրաժեշտ է որ Նւրպան իմանայ այս բանը»:

ՐՈՒՄԻՆԻԱ

«Morning Chronicle» լրագրին գրում են Բուխարեստից ապրիլի 24-ին թէ ռուսաց Կայսրը ուղարկել է Բուխարեստի Կարլ իշխանին իր ձեռագիր մէկ նամակ որի բովանդակութիւնն այս է՝ Ռուսաստանը պահանջում է որ Բուխարեստի յարձակողական և պաշտպանողական մէկ դաշնակցութիւն կապէ Ռուսաստանի հետ: Հակառակ դէպքում, Ռուսաստան կը ստիպվի իր վրա առնել Բուխարեստի կառավարութիւնը և իր պաշտպանութեան համար, իսկոյն գինաթափ անել կը տայ րուսիական բանակը և կը գործադրէ ինչ որ յարմար է տեսնում ռուսաց շահերին»:

«Morning Chronicle»-ի թղթակիցը աւելացնում է թէ այս նամակի հետեւանքը այն եղաւ որ կարիները երեկ գալտնի խորհուրդ ունեցաւ: Սկզբից միմիտորութիւնը հրաժարական տուեց որպէս զի բոլորովին ազատ թողնի Կարլ իշխանին գործելու ինչպէս ինքն կը կամենայ, և բանակցելու եւրոպական տէրութիւնների հետ ինչպէս պահանջում են իր և երկրի շահերը, յուսալով որ Նւրպան կօշնի Բուխարեստի ներկայ վիճարանութեանց յետոյ, իշխանը որին սաստիկ ծափահարութիւններով ընդունեցին երբ ոտի կանգնեցաւ խօսելու համար, յայտնեց թէ ինքն վստահութիւն ունի միմիտորութեան վրա և չի ընդունի նրանց հրաժարականը: «Ես սահմանադրական մի իշխան եմ, ասաց նա, ես անձնական քաղաքականութիւն չունեմ և չեմ ունենայ»:

Պարլամենտում և սենատում մեծամասնութիւնը կողմնակից է նախագահ միմիտոր պ. Բրաւիստոյին և այժմ հաւանական է որ սա կը մնայ իր պաշտօնի մէջ և կը պաշտպանէ պարլամենտի քաղաքականութիւնը: Որովհետեւ ժամանակը մօտեցած է որ խորհրդարանի նիստերը դադարեն սովորութեան համեմատ, հաւանական է որ պ. Բրաւիստո օգուտ քաղելով այդ առիթից, գիկտատօրական իրաւունքներ կը պահանջի իշխանի համար որ ազատ լինի գործելու ինչպէս որ դէպքերը պահանջեն: Մաքերը շատ յուզված են այստեղ: Ամեն մարդ գգում է որ պէտք է շուտով որոշել այս տագնապալի դրութիւնը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ տարվայ վերջերին Նիւ Եօրկի «Scientific American» ամսագրի խմբագրութեան մէջ յայտնվեցաւ սէր Թոմաս Էլիոտսոն անունով մէկ մարդ և, սեղանի վրա գնելով մի փոքրիկ գոր-

ծիք (аппарат) սկսեց պատել գործիքի կողքին կախած կոթը, Յանկարծ մեքենայից լսվեցաւ մարդկային ձայն բաւական հասկանալի և բարձր, որը դիմեց խմբագրին հետեւեալ ողջոյնով. «Բարեկեց, պ. խմբագիր, ինչպէս է ձեր առողջութիւնը» և այլն: Հէնց որ կոթի պտտելը դադարեցնում էին, ձայները ևս իսկոյն դադարում էին, թողնելով լսողներին քարացած և ապշած, Այս մեքենան որ Էլիոտսոնի գիւտն է, «Ֆօնօգրաֆ» անուանված խօսող գործիք է, որը նորեւումս փորձեցին Փրանսիական գիտութիւնների ակադէմիայում և որ ուղիղն ասած, շատ նշանաւոր տեղ է բռնում վերջին տարիների ամենաերեւելի գիւտերի շարքում: Ֆօնօգրաֆիւն շնորհով սրանից յետոյ մարդու խօսակցութիւնը կարելի է արտայայտել կոպիտ, անշուշտ փոքրիկ մեքենայով: Տէլեֆօնը մարդու խօսակցութիւնը յայտնում է հէնց նրա արտասանելու րօպէին, բայց ֆօնօգրաֆը աւելի գերազանցում է նրան. եթէ դուք ասէք այդ մեքենայի ձայներ ընդունող խողովակում մի որ և իցէ նախադասութիւն և յետոյ դադարեցնէք կոթի պտտելը, այն ժամանակ մեքենան ձեր խօսակցութիւնը կը պահի որքան երկար ժամանակ էլ կամենաք, Դուք կարող էք գնալ, ճանապարհ ընկնել, մեռնել և թէկուզ քսան տարուց յետոյ—կոթի պարզ պտտելով ձեր խօսակցութիւնը կարտայայտվի, կատարելապէս պահպանելով ձայնի հնչիւնը և արտայայտելու եղանակի ամենափոքր զանազանութիւնները:

Փարիզի համալսարանային հանդիսին, ուրիշ սքանչելիքների թւում, կը ներկայացվի ամենանշանաւոր յանդիսների և աւաղանների պատկերների շատ հետաքրքիր ժողովածու, որ հաւաքել է Փարիզի պօլիցիական վարչութիւնը:

Այս օրերս Փրանսիական կառավարութիւնը լիկսեմբուրգեան անուանված պատկերների գալէրէյի համար ձեռք բերեց 20,000 Ֆրանկով հանգուցեցաւ Գիւլստով Կոնքէի աւանակաւ գործերից մէկը, նրա գեղեցիկ ծովային տեսքը, որը յայտնի է «Ալբեր» անունով: Այս պատկերը նկարված է 1870 թւին և մի և նոյն տարին դուրս գրեցին փարիզեան սալօնում: Նա իր վրա դարձրեց բոլորի ուշադրութիւնը և Կոնքէին շնորհեցաւ պատուաւոր Լէգիօնի պատանշանը, բայց նկարը հանդիսաւոր կերպով հրաժարվել իրան համար նշանակված պատանշանին: Այս պատմութիւնը իր ժամանակ ստիպեց խօսել ամբողջ Փարիզը, և այս պատկերը դարձաւ «պատմական» թէպէտ և պէյզաժի տեսակին է պատկանում:

Վերջին ժամանակներում հնախօսութեան և ճարտարապետութեան վերաբերեալ մի քանի շատ նշանաւոր գիւտեր են արած Հոսմում: Մօնտեբելլօ և Վալտուրնօ փողոցների անկիւնում այնտեղ, ուր երբեմն կանգնած էր պրէտօրիանների բանակը, գտնվել է լայն սարդափ, որը պարունակում է իր մէջ մօտ հազար կարգով դարսված կոթաւոր ամաններ: Այս ամանների թիւը, երկու հարիւրից աւելի զարգարված են գոյնաւոր արձանագրութիւններով (սպիտակ, սև, կարմիր, և կանաչ գոյներով), որ նոր լոյս է զգում հռոմայեցոց պատմութեան վրա, զորքի պաշար մատակարարելու և այլն: Միւս գիւտը վերաբերում է արուեստների չրջանում: Մազարինի փողոցում, մէկ տան պատի վրա գտնվել է գեղեցիկ պահպանված և պայծառ գոյներ ունեցող մօզաիկա, մօտ երկու քառակուսի մետր մեծութեամբ: Սա ներկայացնում է մեծ պատերազմական նաւ, որը բոլոր առաջատարներով և ծածանվող դրօշակներով մտնում է մի որ և իցէ նաւահանգիստ: Այս նաւահանգիստը չրջապատված է գետեզրեայ ճանապարհներով, սանդուխտներով, կամուրջով և փարօսով, որոնք վերջանում են ցլինդրաձև գագաթով: Մօզաիկան գտնվել է իշխան Պալլավինիի կալուածներում, որը արդէն ընծայեց այդ բանը կապիտալիստ թանգարանին:

«Моск. Вѣд.» լրագիրը, քաղաքը անկող եւրօպական լրագիրներից, հաղորդում է որ քանի մի շաբաթ սրանից առաջ քիւրդերը, թիւրքերը և չէրկէները կողոպտեցին մօտ 90 հայաբնակ գիւղեր թիւրքաց Հայաստանի մէջ և անինաց կողոորեցին այդ գիւղերի բնակիչներին:

Խմբագիր — Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ